

A sepia-toned photograph of a tropical landscape. In the foreground, the dark silhouette of a palm tree trunk is on the left, and its fronds are spread across the upper half of the frame. In the middle ground, a building with a thatched roof is visible, partially obscured by other vegetation. The background shows a hazy, mountainous or hilly terrain under a light sky.

KUML

ÅRBOG FOR JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB
1954

KUML

ÅRBOG FOR JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

1954

With Summaries in English

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS

1954

Forside:
Bronzealderhøj ved Ali, Bahrain

Redaktion:
P. V. GLOB

Udsendt med støtte fra:
Den Grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske
Stiftelse

Copyright 1953
by
Jysk Arkæologisk Selskab

Printed in Denmark
by
Aarhus Stiftsbogtrykkerie A/S

Clicheer:
Hammerschmidt — Århus

INDHOLD

<i>P. V. Glob</i> : Plovbilleder i Val Camonica	7
<i>Poul Kjærum</i> : Striber på kryds og tværs	18
<i>Sylvest Grantzau</i> : Stenalderens grubedrift	30
<i>Oscar Marseen</i> : En træeske af ler	50
<i>K. Høgsbro Østergaard</i> : En trehovedet Gud	55
<i>Kristian Jeppesen</i> : Arkitekten i antiken	78
<i>P. V. Glob</i> : Bahrain	92
<i>P. V. Glob</i> : Flintpladser i Bahraíns ørken	106
<i>T. G. Bibby</i> : Fem af Bahraíns hundrede tusinde gravhøje ...	116
<i>P. V. Glob</i> : Templer ved Barbar	142
<i>T. G. Bibby</i> : Tyrebrønden	154
<i>P. V. Glob</i> : Bahraíns oldtidshovedstad	164
Jysk Arkæologisk Selskab	170

CONTENTS

<i>P. V. Glob</i> : Plough Carvings in the Val Camonica	15
<i>Poul Kjærum</i> : Criss-cross Furrows	27
<i>Sylvest Grantzau</i> : Stone Age Mining	47
<i>Oscar Marseen</i> : A Wooden Box in Pottery	53
<i>K. Høgsbro Østergaard</i> : A Three-Headed God	75
<i>Kristian Jeppesen</i> : The Architect in Antiquity	90
<i>P. V. Glob</i> : Bahrain – Island of the Hundred Thousand Burial-Mounds	100
<i>P. V. Glob</i> : The Flint Sites of the Bahrain Desert	112
<i>T. G. Bibby</i> : Five among Bahrain's Hundred Thousand Grave- Mounds	132
<i>P. V. Glob</i> : Temples at Barbar	150
<i>T. G. Bibby</i> : The Well of the Bulls	160
<i>P. V. Glob</i> : The Ancient Capital of Bahrain	167

Fig. 1. Plovbillede ved Ponte di San Rocco, Val Camonica. Opmalet foto.
Plough carving at Ponte di San Rocco, Val Camonica. Painted.

PLOVBILLEDER I VAL CAMONICA

Af P. V. GLOB

Et af de billedrigeste helleristningsområder i Europa findes omkring den lille norditalienske landsby Capo di Ponte. Den ligger midt i en langstrakt dalsænkning, Val Camonica, som fra Iseo-søen strækker sig et halvt hundrede kilometer mod nordøst og nord og fortaber sig i de tyrolske Alpers højland. I billedrigdom kan kun de delvis samtidige helleristninger i Bohuslen og Østfold i Sveriges og Norges grænseland ved Kattegatkysten måle sig med dem. Overensstemmelsen mellem billedverdenen i disse to områder, der ligger mere end 1500 km i fugleflugtslinje fra hinanden, afspejler fælles kilder.

I forhold til de bohuslenske helleristninger er Val Camonicas billeder kun lidet kendte og indtager endnu ikke den plads i Italiens og Europas forhistorie, som de har krav på. Dette skyldes, at studiet af dem først for godt en snes år siden blev påbegyndt, og kun et sparsomt udvalg er publiceret i en række mindre afhandlinger¹). At de gennem århundreder har været kendt af den lokale befolkning er indlysende. Talrige kors-tegn, de ældste indhugget i tidlig katolsk tid og i mange tilfælde oven i oldtidens billeder, viser, at man har frygtet den hedenskab de repræsenterer og forsøgt at uskadeliggøre deres kraft.

Helleristningsfelterne, der så godt som alle ligger i Capo di Pontes nærmeste omegn, findes vesten for Oglio-floden, som gennemstrømmer Val Camonica, ved Cemmo og Ponte di San Rocco og mod øst på bjergskråningerne ved Ronchi di Zir, Scale di Cimbergo, Naquane, Zurla og Nadro. Mellem de mange billeder er der nogle få plovscener, der her vil blive behandlet. To af dem har tidligere været kort omtalt, men med unøjagtige oplysninger om enkelthederne. En nyopdagelse blev gjort i august-september 1954 (fig. 4), hvor undertegnede med støtte fra »Statens Almindelige Videnskabsfond« foretog undersøgelser af dette helleristningsområde. Heri deltog lejlighedsvis hr. Maffessoli G. Battista, Capo di Ponte, som med sit omfattende lokalkendskab har været mange forskere behjælpelig ved studier i Val Camonica.

Ialt kendes sikre plovbilleder kun på to lokaliteter, medens et billede på en tredje ikke er uden for diskussion. En interessant plovscene findes på en mod øst skrånende jævn klippeflade lige vest for Ponte di San Rocco (fig. 1-2). Den er noget skematisk udført, og sammenhængende detaljer mangler flere steder. Man ser tre mandsfigurer, en foran og en bagved et par dyr, æsler eller muldyr, mellem hvilke en stang-ard er afbildet²⁾, og bagved endnu en figur. Den forreste mand, der i den ene hånd har et hakkelignende redskab og i den anden en krum stav, der når ned til det ene dyrs hoved, synes at lede dyrene frem. De to dyr må utvivlsomt anses for at være forspændt arden, selv om denne ikke er direkte forbundet med dem ved åg eller anden trækanordning. Ligeledes må vel den midterste menneskefigur, der har den ene arm fremstrakt, den anden bagudført, anses for at være plovstyreren, selv om han ikke griber direkte om håndtaget. Foran ham findes en skematisk figur, der kan ligne et påbegyndt plovbillede. Den bageste figur griber med begge hænder om skaftet på en hakke af samme type som den, den forreste mand holder. Hans foroverbøjede stilling kunne tyde på, at hakken er i brug. At alle disse figurer er sammenhørende, viser deres ensartede stil

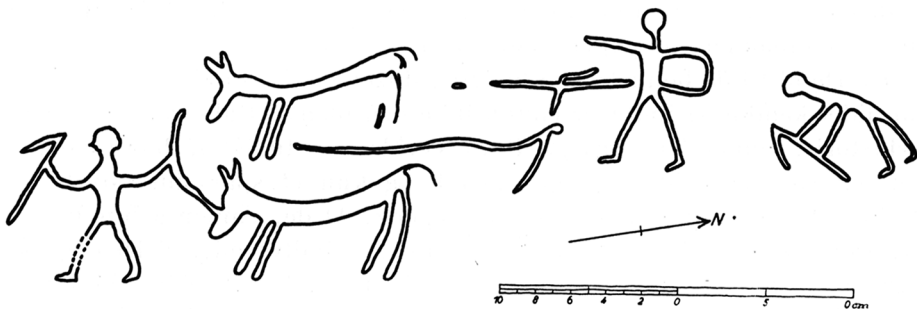

Fig. 2. Plovbillede ved Ponte di San Rocco, Val Camonica. Kalkering.
Plough carving at Ponte di San Rocco, Val Camonica. Chalk rubbing.

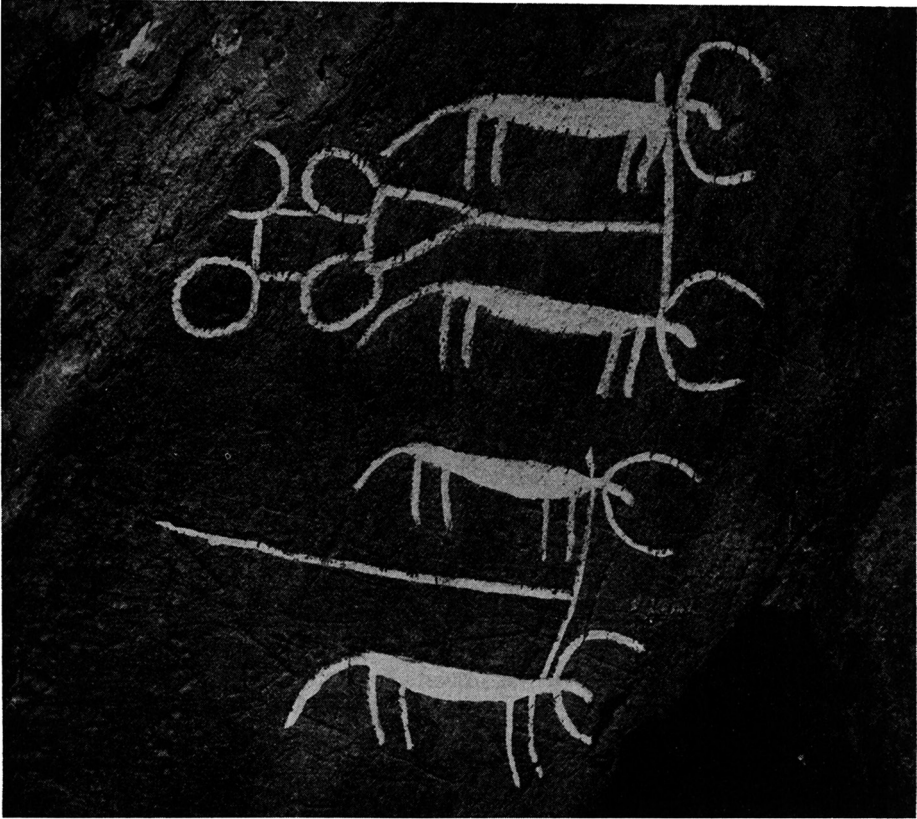

Fig. 3. Billede på stenblok ved Cemmo. Opmalet foto.
Carving on stone block at Cemmo. Painted.

og den teknik, hvormed de er udført, fuld fladehugning, nogle få millimeter dyb. Andre figurer på samme klippe, firfodede dyr, er alle udført i grov prikhugning og har derfor ikke noget med plovscenen at skaffe.

Et andet mere usikkert plovbillede findes i nederste hjørne på en stor billedsmykket stenblok i en vinhave ved Cemmo c. 600 m sydvest for ovenomtalte billede (fig. 3)³). Man ser her foroven to okser forspændt med åg til en meget skematisk indhugget firhjulet vogn og derunder to okser i samme stil, forbundet med et åg, fra hvilket der bagud går en lang stang eller plovås. Af selve ploven, håndtag og skær, ses intet, men hvor stangen slutter bagtil går en kort linie skråt fremad på undersiden. Den er ikke opmalet på det her gengivne billede (fig. 3), da det er en naturlig revne i klippeblokken, men den kan derfor godt af billedhuggeren have været betragtet som et ard-skær, ikke mindst hvis helleristningerne har været opmalet i oldtiden.

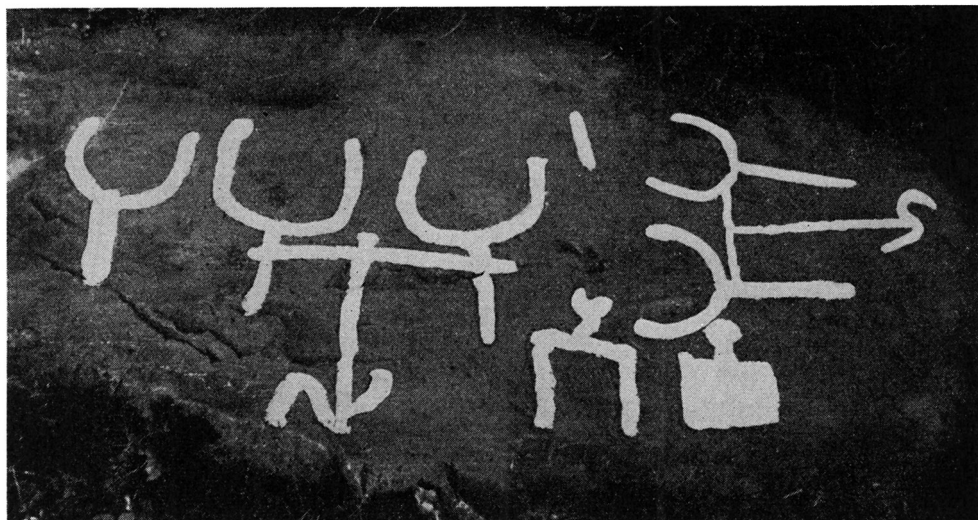

Fig. 4. Plovbilleder på Scale di Cimbergo, Val Camonica. Opmalet foto.
Plough carvings at Scale di Cimbergo, Val Camonica. Painted.

Medens begge disse ardbilleder som de bohyslenske er set fra siden⁴), er de nyfundne plovbilleder (fig. 4-5) set fra oven, som det kendes fra fremstillingerne omkring Monte Bego i Alpes Maritimes ved den fransk-italienske grænse⁵). De findes indhugget på en lille klippeflade på Scale di Cimbergo c. 1 kilometer sydøst for ovenfor omtalte billeder og godt 600 m højere tilvejs. Man ser her to okseforspand pløjende vinkelret på hinanden. Okserne er forbundet med et åg, hvorfra en ås går

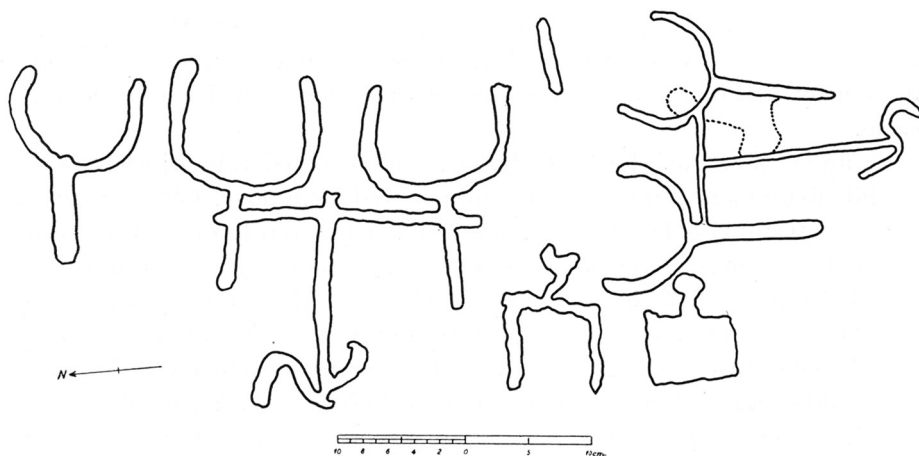

Fig. 5. Plovbilleder på Scale di Cimbergo, Val Camonica. Kalkering.
Plough carvings at Scale di Cimbergo, Val Camonica. Chalk rubbing.

Fig. 6. Plovbilleder fra Val Fontanalba, Alpes Maritimes. Opmalet foto.
Plough carvings from Val Fontanalba, Alpes Maritimes. Painted.

vinkelret bagud og ved hvis ende det bagudbøjede styr og fremadvendte ard-skær ses. Mellem og inden for disse billeder findes to figurer af uvis oprindelse (menneskefigurer? rageknive?), samt til venstre et enkelt oksebillede (fig. 4). Ovenover den øverste okse på billedet tilhøjre ses spor af en ufuldført figur (fig. 5, indtegnet med punkterede linier). Disse helleristninger er udført med en grov prikhugningsteknik. Også her fremstilles sandsynligvis stang-arder. Bemærkelsesværdigt er det tilbagekrummede styr af samme type som på arden ved Ponte di San Rocco (fig. 1-2).

Disse plovbilleder fra Scale di Cimbergo afviger på alle måder fra de øvrige billeder i Val Camonica, men slutter sig så nær til fremstillingerne omkring Monte Bego (fig. 6), at de må være indhugget af en person, der har været kendt med den særlige billedstil der og sandsynligvis tidligere selv har indhugget billeder på denne lokalitet, som ligger c. 500 km sydøst for Capo di Ponte. Et afgørende bevis herpå er,

Fig. 7. Plovbilleder fra Val Fontanalba, Alpes Maritimes. Opmalet foto.
Plough carvings from Val Fontanalba, Alpes Maritimes. Painted.

sammen med det ovenfor fremførte om den synsvinkel, de er set i, at okserne gengives i samme stærkt stiliserede type som fra den sidste fase i fremstillingerne ved Monte Bego, der særlig er fremtrædende i Val delle Meraviglie, men også kendes fra Val Fontanalba, hvor de tidlige typer fortrinsvis findes⁶). En undtagelse er dog de to figurer af uvis oprindelse (fig. 4), der tilhører Val Camonicas billedverden.

Ofte er paralleller mellem de to områder blevet fremhævet¹), men først nu har vi en fremstilling, der tydeligt knytter dem sammen. Af særlig interesse i denne forbindelse er helleristningsfelternes kronologiske stilling. De ældste billeder omkring Monte Bego kan på grundlag af de afbildede våbenformer, særlig dolkøkserne og kortsværdene, dateres til midten af 2. årtusinde f. Kr. og fortsætter sandsynligvis en rum tid fremover, medens de yngste billeder i Val Camonica ved sammenligninger med lignende fremstillinger på bronzespande fra Norditalien må henføres til midten af 1. årtusinde f. Kr.¹). Hertil kan føjes den overens-

stemmelse, der er mellem det instrument, de dansende guder fra Salite delle Zurla holder i hænderne (fig. 7) og afbildningen på en bronze-spand fra Sesto Calendo med figurer med lignende instrumenter⁷). Enkelte våbenformer giver dog anledning til en betydelig tidligere datering af de ældste billeder i Val Camonica, så det ser ud til, at de to helleristningsområder i tid mødes år 1000 f. Kr.⁸).

Når Monte Bego-området således afløses som det vigtigste sted for indhugning af billeder i fast klippe af Val Camonica, skyldes det vel, at den bjergkult, som tidligere har været knyttet til Monte Bego, nu er overført til bjerget Concarena, der helt dominerer dalen omkring Capo di Ponte. Samhørigheden mellem bjerg og helleristninger kommer tydeligst frem ved Monte Bego, hvor alle billederne er indhugget i et par tusind meters højde og derover i de dale, der peger op mod bjergets tinder, hvortil mærkværdige naturfænomener som pludselige skydannelser og tordenvejr er knyttet. Også omkring Concarenas takkede gavle, der i vor tid

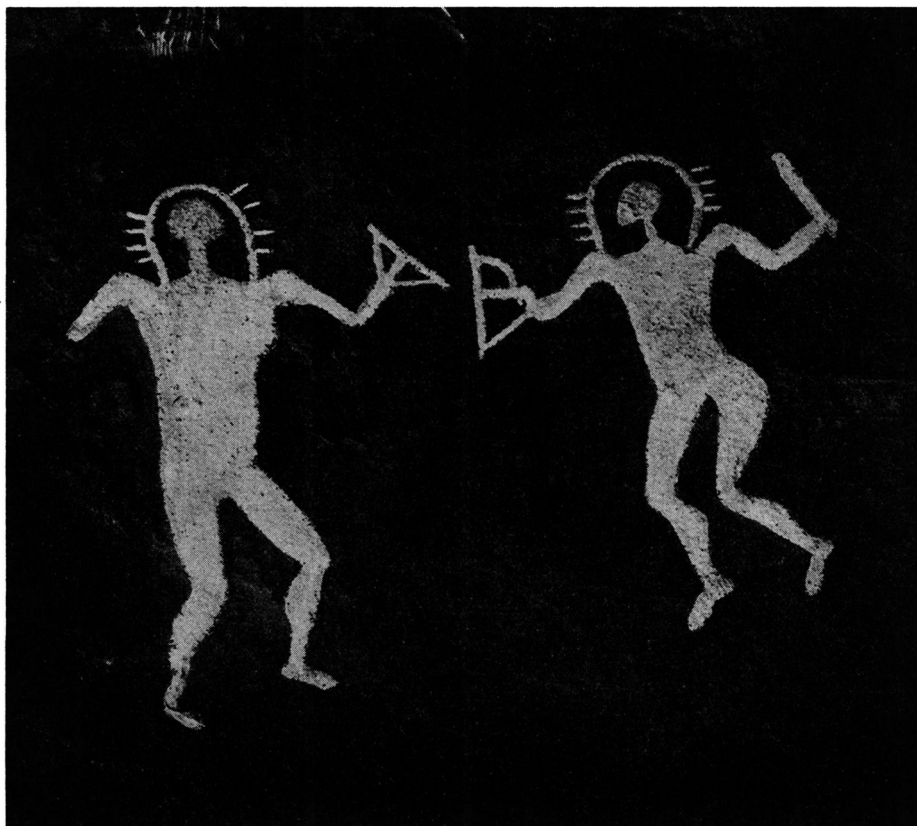

Fig. 8. Dansende guder fra Salite delle Zurla, Val Camonica. Opmalet foto.
Dancing gods from Salite delle Zurla, Val Camonica. Painted.

aldrig er besteget fra Val Camonica-siden, findes de samme naturforhold, men her ligger helleristningerne helt i dalbunden. At bjerge af ejendommelig form og med udprægede skydannelser har været anset for guders bolig eller deres lejlighedsvisse tilholdssted, fremgår af de talrige trosforestillinger, der er knyttet til mange bjerge i Europa og Asien⁹). Almindelig kendt er således den græske bjerggud Zeus's tilholdssted på det vældige sneklædte bjerg Olympos på grænsen mellem Thessalien og Makedonien, hvor andre græske guder senere fik bolig¹⁰). I Italien havde også den højeste romerske guddom, himmelguden Jupiter, tilholdssted på bjergtinder og højder¹¹). Han blev før romersk tid særlig dyrket som beskytter for agerbrug og kvægavl, og man anså torden og lynild med påfølgende regn som udtryk for hans kraft. På Monte Bego er disse naturfænomener knyttet sammen med en billedverden fra bronzealderen, der næsten udelukkende omfatter agerbrug og kvægavl. Menneskefremstillinger er der uhyre sjældne, når man ser bort fra de figurer, som findes sammen med agerbrugsredskaberne. Kun tre billeder kendes¹²), men mellem dem er et gudebilledes skrækindgydende ansigt (fig. 9). Det findes indhugget på en »klippebølge« i Val delle Meraviglie og troner ensomt med to attributter, på den ene side en dolk og på den anden oksens tegn. Da dolken eller dolkøkse kan være et lyntegn har vi måske her et »Jupiterbillede« fra sidste halvdel af 2. årtusinde f. Kr. I Val Camonica fortsætter den gamle agerbrugs- og kvægavlskult, men der dyrkes også andre guder, hvorimellem krigsguden indtager en fremtrædende plads. Monte Begos og Val Camonicas helleristninger kan således være et vidnesbyrd om »Jupiterkult« i Italiens bronze- og jernalder.

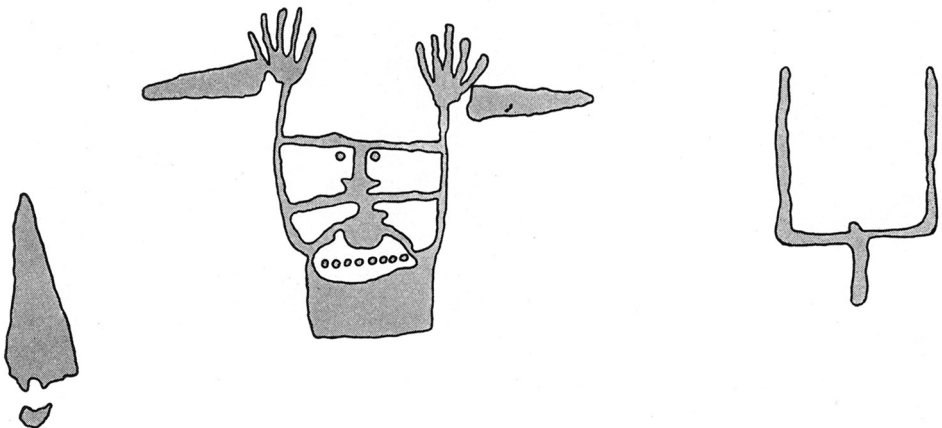

Fig. 9. Gudebillede fra Val delle Meraviglie. Kalkering. $\frac{1}{6}$.
Carving of god from Val delle Meraviglie. Chalk rubbing. $\frac{1}{6}$.

SUMMARY

Plough Carvings in the Val Camonica.

One of the regions in Europe richest in prehistoric rock carvings is to be met with around the little North Italian village of Capo di Ponte. This village lies in the middle of an extensive valley, the Val Camonica, which runs up thirty miles northeast and north from the lake of Iseo, to lose itself among the uplands of the Tyrolean Alps. In pictorial richness this area is only rivalled by the partly contemporary rock carvings of Bohuslän and Østfold, in the frontier regions of Norway and Sweden by the waters of the Kattegat. Resemblances between the repertoires of these two regions, over a thousand miles away as the crow flies, reflect common origins.

The rock-carving areas, which almost all lie in the immediate vicinity of Capo di Ponte, can be found west of the river Oglio, which traverses Val Camonica, near Cemmo and Ponte di San Rocco, and towards the east upon the mountain slopes by Ronchi di Zir, Scale di Cimbergo, Naquane, Zurla and Nadro¹). Among the numerous pictures there are a few ploughing scenes which will be discussed here. Two of these scenes have been briefly mentioned previously, but with inaccurate descriptions of important details.

Pictures of ploughs are only with certainty found in two localities, one picture at a third location being more doubtful. An interesting plough scene is to be found on a smooth stretch of rock sloping towards the east immediately to the west of Ponte di San Rocco (Figs. 1-2). The portrayal is somewhat schematic and in several places connected detail is lacking. Three male figures can be seen, one in front of and one behind a pair of animals, donkeys or mules, between which is pictured a stave ard²), while behind them goes the third figure. The first man, holding in one hand a hoe-like implement and in the other a bent stick which extends down to the head of one of the animals, appears to be leading them forward. The two animals must certainly be regarded as harnessed to the ard, even though this is not connected with them by a yoke or any other form of pulling arrangement. Similarly the man in the middle, who has one arm stretched out in front and the other behind, must be considered as the plougher, even though he does not in fact grasp the handle. In front of him there is a schematic sketch which resembles an unfinished plough-picture. The last figure is holding with both hands the haft of a hoe of the same type as that held by the first man. It would appear from his forward-bent posture that the hoe is in use. The fact that all these figures are part of the same scene is shown by their identical style and by the technique with which they are carved, full surface flaking, some few millimeters deep. Other figures on the same rock surface, of quadrupeds, are all executed in a coarse pricking technique and have therefore no connection with the plough scene.

Another less certain plough picture can be found in the bottom corner of a large boulder decorated with carvings in a vineyard near Cemmo about 600 ms. southwest of the scene described above (Fig. 3)³). Here at the top is seen a group of two oxen yoked to a very schematically carved four-wheeled cart, and beneath are two oxen in the same style, connected by a yoke from which there extends to the rear a long pole or a plough-beam. Of the actual plough, the handle or the share, there is nothing to be seen, but at the rear end of the pole a short line runs obliquely downward and forward. It has not been painted on the illustration reproduced here (Fig. 3), as it is a

natural crack in the rock, but there is of course no reason why it should not have been regarded by the sculptor as representing the ard-share, particularly if the rock carvings were originally painted.

While both these ard pictures are, like those from Bohuslän, viewed from the side⁴), two newly discovered plough pictures (Figs. 4–5) give a bird's-eye view, in the same way as the representations in the region of Monte Bego in the Alpes Maritimes near the French-Italian frontier⁵). They are found carved on a little rock-surface on Scale di Cimbergo about 1 km. southeast of the pictures recorded above and a good 2000 feet higher. Here can be seen two spans of oxen ploughing at right angles to one another. The oxen are connected by a yoke, from which a beam extends at right angles to the rear with, at the end, the backwards-bent stilt and the forward-turning ard-share. Between these pictures and inwards from them there are two figures of unknown meaning (perhaps representing men or razors), while to the left there is a picture of a single ox (Fig. 4). Above the upper ox on the picture on the right there are traces of an incomplete figure (Fig. 5, drawn in with dotted lines). These carvings are executed in a coarse pricking technique. Here too it is probable that it is the stave-ard which is illustrated. The backward-bent stilt of the same type as on the ard from Ponte di San Rocco (Figs. 1–2) is worthy of note.

These plough pictures from Scale di Cimbergo differ in every particular from the other carvings in Val Camonica, but resemble so closely the representations around Monte Bego (Fig. 6) that they must have been carved by someone who knew the particular conventions in use there and who probably had himself previously carved in that locality, which lies about 300 miles southeast of Capo di Ponte. Two factors are incontrovertible evidence of this connection: firstly the direction of view mentioned above; and secondly the fact that the oxen are shown in the same extremely stylized form as in the latest phase of the Monte Bego representations, a phase which is particularly frequently found in the Val delle Meraviglie but which is also known from Val Fontanalba, where the earlier forms predominate (Fig. 7)⁶). An exception is, however, provided by the two figures of unknown origin (Fig. 4), which belong to the repertoire of Val Camonica.

Parallellism between the two areas has frequently been emphasized previously¹), but first now have we a representation which establishes a clear connection between the two. In this connection the chronological relationship of these fields of rock carvings is of particular interest. The earliest carvings around Monte Bego can be dated on a basis of the types of weapons illustrated, in particular halberds and short swords, to the middle of the second millenium B. C., while the latest carvings in the Val Camonica must be attributed to the first millenium B. C. by comparison with similar representations on 9 situlae from North Italy⁶). To this may be added the agreement between the instrument held in the hands of the dancing gods at Salite delle Zurla (Fig. 8) and the similar instruments held by figures represented on a bronze bucket from Sesto Calendo⁷). But a certain number of the types of weapons illustrated suggest a considerably earlier date for the earliest carvings at Val Camonica, and it would thus seem that the two areas of rock carvings meet in time about the year 1000 B. C.⁸).

That the Monte Bego region was thus succeeded as the most important site for carvings in the living rock by Val Camonica is probably the result of the transfer of the mountain religion which was formerly associated with Monte

Bego to the mountain of Concarena, which completely dominates the valley around Capo di Ponte. The connection between mountains and rock carving is most clearly seen in the region of Monte Bego, where all the pictures are carved some six thousand feet above sea level, and moreover in the valleys which point up towards the peak, with which noticeable natural phenomena such as sudden cloud formations and thunderstorms are connected. Around the jagged peaks of Concarena, which nowadays are never climbed from the Val Camonica face, the same natural phenomena are found, but here the rock carvings lie right down in the valley bottom. That mountains of unusual form and prone to unusual cloud-formations were looked upon as the dwelling-places of gods, or as their occasional seats, is shown by the innumerable myths associated with many mountains in Europe and Asia⁹). It is wellknown that the Greek mountain deity, Zeus, had his dwelling upon the massive snowclad mountain of Olympus on the border between Thessaly and Macedonia, where other Greek gods later also were given a home¹⁰). In Italy, too, the supreme Roman deity, Jupiter the god of the heavens, dwelt upon the peaks and in the high places¹¹). In the Pre-roman period he was particularly worshipped as the protector of agriculture and of stock-keeping, and thunder and lightning and the rain which followed upon them were regarded as the manifestation of his powers. At Monte Bego these natural phenomena are associated with a wealth of carvings from the Bronze Age which almost without exception deal with agriculture and stock-keeping. Representations of human figures are extremely rare in this region, with the exception of those shown together with agricultural implements. Only a few carvings of human figures are known¹²) but among them is one of a frightful face of a god (Fig. 9). It is to be seen carved in a »rock-wave« in Val delle Meraviglie and stands in solitary majesty flanked by two supporters, on the one side a dagger and on the other the sign for an ox. As the dagger or the halberd may represent a thunderbolt we have here perhaps a "Jupiter portrait" from the latter half of the second millenium B. C. In the Val Camonica the ancient cult of the farmer and the stock-keeper continues, but here other gods are worshipped as well, the god of war assuming a position of prominence. The rock carvings of Monte Bego and Val Camonica would thus seem to bear witness to a "Jupiter-cult" in Bronze-Age and Iron-Age Italy.

P. V. Glob.

★

NOTER

¹) G. Marro i »Atti della Reale Accademia delle Scienze di Torino«, Vol. LXVI (1930-31) og Vol. LXVII (1932), samt i »Memoire della Reale Accademia delle Scienze di Torino«, Serie II, Vol. LXVII (1933), »Rivista de Antropologia«, Vol. 31 (1935-36) og »Bulletin de l'Institut d'Egypte« (1934); A. Nordén: Ett alpväggarnas bildarkiv, Kulturhistoriska studier (1938); F. Altheim und E. Trautmann: Neue Felsbilder aus der Val Camonica, Wörter und Sachen, N. F. I. (1938). ²) P. V. Glob: Ard og Plov i Nordens Oldtid, s. 54. Jysk Arkæologisk Selskabs skrifter bd. I, 1951. ³) G. Marro: La nuova scoperta di incisione preistoriche in Val Camonica. Atti della Reale Accademia delle Scienze di Torino. Vol. LXVI, 1931. ⁴) se note 2, s. 26, 44 og 54. ⁵) C. Bicknell: A Guide to the Prehistoric Rock Engravings in the Italian Maritime Alps, Pl. III. Bordighera 1913. ⁶) se note 2, s. 93, fig. 93. ⁷) D. Randall-MacIver: The Iron Age in Italy, Pl. 14, 2 (1927). ⁸) P. Reinecke: Neue vorgeschichtliche Felsbilder in Oberitalien. Germania, Jahrg. 18, s. 48 (1934). ⁹) Andrian: Der Höhengcultus asiatischer und europäischer Völker. Wien 1891. ¹⁰) Martin P. Nilsson: Geschichte der griechischen Religion I, s. 330. (München 1951). ¹¹) Wissowa: Religion und Kultus, s. 116 (München 1912). ¹²) se note 5, pl. XVII, XXXVIII 21, XL 2.